

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

zhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravištvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 5

V Trstu, dne 10. februarja 1922.

Leto III.

BREZ NADZORSTVA

Dva sta pravzaprav činitelja, na katerih sloni ljudska šola, reden in uspešen pouk v njej: učiteljevo delo in nadzorstvo.

Če nima šola vestnega učitelja, posebno eno in dvorazrednica, bodo uspehi malenkostni, mladina ne bo prinesla seboj v življenje potrebne znanja in spretnosti, ki bi ji olajšale borbo za obstanek. Kakor je svetovna vojna vsepovsod silno globoko zarezala v človekovo snovanje, je tudi šola udarila z barbarsko pestjo, posebno v naši deželi. Porušila nam je šolske stavbe, ubila ali razgnala zmožno učiteljsvo in opustošila mladino, ki je morala v neurejeno begunstvo ali pa je tik za fronto vegetirala duševno in telesno.

Tako je po vojni stalo naše ozemlje pred velikimi nalogami: oskrbeti vsaj zasilne prostore za pouk, rekrutirati novih učiteljskih moči in spolniti nekoliko vrzeli, ki jih je divje razdobje zasekalo v elementarno naobrazbo šolske mladine.

Na prvi pogled je človeku jasno, da se take težavne stvari ne premagajo z lahkoto in da potrebujejo časa. Prav tako je jasno, da učiteljsvo — četudi še tako vrlo — ne more mnogo s svojim individualnim delom po občinah, ako ni trdne organizacije, enotnega načrta in osrednje izvedbe, postopnega obnovljenja vsega vojnega razsula ljudske šole.

Radi priznamo, da se je vzlic težavnim časom marsikaj storilo in izboljšalo, posebno na Goriškem, vendar moramo povedati, da se vprašanje ljudske šole od ene strani tako zanemarja, da ni mogoče razumeti vzrokov. Če vidimo prizadevanje, da se šole restavrira, da se poišče učiteljsvo, da se dajo sredstva, ne vemo, zakaj se na čelo okrajev ne postavijo tudi sposobni možje, ki bi bili dobri upravitelji in nadzorovalci šol. Vse delo po raznih okrajih je le polovičarsko, če ni trdne roke, v katero bi se stekale vse niti, v katerih bi se osredotočilo vodstvo ogromnega grajenja, pozidavanja in dopolnjevanja po »velikih« časih, po »železni« dobi, ki smo jo prestali. Predpogoj ozdravljenja in obnove je sposobno vodstvo v šolskih okrajih! To čuti danes živo slednji učitelj, le pri zeleni mizi ni še prave zavesti o tem! V marsičem je naša ljudska šola že na boljšem, le v tej stvari veljajo še vedno kriteriji iz časov okupacijskega režima. Da le zna nadzornik nekoliko jezika,

— pa če ima kaj pojma o ljudski šoli ali ne, — takoj je sposoben, da se mu izroče težavne reči, s katerim se muči kakor Sisif, brez uspehov, brez koristi in tudi brez notranjega zadoščenja, ki je potrebno pri vsakem delu. Krivde za to seveda ne nosi on, temveč tisti, ki ga je vpregel, ne da bi sam poznal dejanske razmere in potrebe šole. Še več celo: imamo okraje, ki so sploh brez nadzornikov! In veste zakaj? Zgolj radi finančnega vprašanja.

Res, večje kratkovidnosti si ni mogoče misliti! Za nastavljanje novih učnih moči ni na splošno velikih ovir. Če je potreba, je tudi denar za nastavev novega učitelja. Toda če so sredstva za pet, deset učnih moči, kako da jih ni za nadzornika, ki bi ne obremenjal države mnogo več kot učitelj, ki je že nekaj desetletij v službi? Zelo enostavno: nekje se ugotovi, da je treba štediti in potem se štedi, kakor je štedil mož, ki ni imel za strešnik, dokler mu ni ostrešje segnilo!

Nam se zdi, da se finančne težkoče države ne bodo rešile s prihranki nekaterih nadzornikov mest. Ravno narobe. Denar, ki ga izda država za okrajne šolske nadzornike, se prav dobro obrestuje, če so le nadzorniki možje na svojem mestu! Dobro se obrestuje radi enotnosti uprave, kakor tudi radi intenzivnejše delavnosti učitelja.

To poslednje povemo odkrito. Ne bi bili namreč pravno upravičeni ocenjevati vladnih ukrepov in opustitev, če ne bi hoteli sami sebe kritizirati. Tudi učiteljsvo ne stori vselej vse svoje dolžnosti. Vojna je veliki demoralizator, ki tudi mimo nas ni šla brez posledic. In če bi vojna nikakor ne rušila naše vestnosti, je prehodna, sprememb polna doba naše šole taka, da zahteva enotnega, sistematičnega vodstva. Tega pa ne bo, dokler ne bo sredstev za dobro nadzorstvo šol, dokler se ne bodo zavrgli izjemni kriteriji o svojstvih ljudskošolskih nadzornikov.

Slovansko učiteljsvo Jul. Krajine še ni reklo, da bi morali biti Slovani šolski nadzorniki; le to je zahtevalo, da se sposobnim ljudskošolskim učiteljem poveri nadzorstvo šol. Pokazalo je na ta način svojo stvarnost, ki gre za tem, da ljudska šola ne propada. Prepričani smo, da je dovolj strokovnjakov, ki niso strankarji in ki bi se jim lahko poverila važna naloga vodstva ljudske šole v okrajih, vpijočih po odpomoči.

Dosledni geslu, da zastavljamo svoje delo tam, kjer neha uradna skrb, opozarjamo na problem. Dostavljamo, da ni niti zdaleka tako koč-

ljiv, kakor vprašanje... okrajnih šolskih svetov. Če tudi ta krat govorimo gluhi ušesom, bo bodočnost kmalu pokazala.

OSNOVNI PRINCIPI ENOTNE DELOVNE ŠOLE

(Nadaljevanje.)

Je treba pa pomniti, da če ravno mi nikakor ne nasprotujemo specijelno tehnični učni metodi pri starejših letnikih, vendar najenergičnejše protestiramo proti vsakemu specifičnemu zoženju kroga delovnega izobraževanja na nižjih stopnjah enotne šole, t. j. najmanj do 14 let.

Na prvi stopnji sloni učna metoda na procesih več ali manj rokodelskega značaja, soodgovorno šibkim močem otrok in njihovim naravnim nagnjenjem v tej starosti. Na drugi stopnji stopa v ospredje industrijsko in kmetijsko delo, v njegovih sodobnih strojnih oblikah. V splošnem svrha delovne šole nikakor ne obstoja v tem, da dresira učenca za to ali ono rokodelstvo, ampak v tem, da poda občo, politično naobrazbo, ki praktično seznanja otroke z metodami vseh važnejših oblik dela, deloma v šolski delavnici in šolski fermi, deloma v tvornicah i. t. d.

Tako se mora otrok po eni strani učiti vseh predmetov, potom izprehodov, pri kolekcijah, ko riše, fotografira, modelira, vlija, kleji lepenko, opazuje rastline in živali, jih goji in skrbi zanje. Jezik, matematika, zgodovina, geografija, fizika in kemija, botanika in zoologija — vsi učni predmeti ne samo, da dopuščajo tvorno, aktivno metodo pouka, ampak jo naravnost zahtevajo.

Po drugi strani mora šola, blizajoč se idealu, naučiti učenca glavnih potez dela v sledečih njegovih strokah: v mizarstvu in tesarstvu, v strugarstvu, v oblikovanju, kovanju, livarstvu, železnem strugarstvu, v toplotni in varenju kovin, v kaljenju, vrtanju, obdelovanju kože, tiskarstvu in dr. Na vasi tvori, umevno, središče pouka tako raznolično kmetijsko-gospodarsko delo.

Ni nam treba biti žal onih desetih ur, ki smo jih vsak teden radodarno posvetili delu; Amerikanci so se prepričali, da otroci niso zaostali radi tega v izučanju drugih predmetov, ampak, da so le pridobili, tako da po pričevanju ameriških pedagogov z uvedbo dela, poleg drugih predmetov, še bolj ekonomično izrabimo čas.

Poleg tega vpliva delo blagodejno na psihičen razvoj učencev, ker razvija zelo zanimanje, natančnost, iznajdljivost i. t. d. Dobro, tehnično razvite roke vplivajo avtomatično na razvoj nekaterih najvažnejših centrov možgan.

Politehnično vzgojen 14-letni učenec bo, umevno, v stanu z večjo hitrostjo obvladati kakršnokoli specialnost.

Poglejmo kako se bo v šoli, kjer je zavzelo delo gospodujočo ulogo, vršil pouk v smislu pridobivanja znanja.

V elementarni šoli, h kateri prištevamo zadnja leta otroškega vrtca, se seveda meje med posameznimi predmeti poučevanja popolnoma spajajo. Tu se skoro ves pouk sklepa v velikem, še ne diferenciranem predmetu: v delovnem spoznavanju otroka obdajajoče prirode in družbenega središča.

Igra, sprehod, beseda, dajejo snov kolektivni in individualni misli pri otroškem dejstvom. Otrok sam in obdajajoče ga razmere, vse služi kot predmet vprašanj in odgovorov, pripovedovanja, sestav-

kov, opisov, posnemanja. Zvedavost otroka in njegovo hrepenenje po gibanju sistemizira učitelj brez sence nasilja in jih naravnava v ono smer, kjer dobiva največjih uspehov. Vse to je ravno osnovni predmet učne metode, nekaka otroška enciklopedija.

Na višji stopnji poučevanja se očitno ne omeji mo na njo. Sistematično delo za osvojenje opredeljenega cikla znanja zavzame glavno mesto. Poučevanje posameznih disciplin ne sme v nobenem slučaju izločiti enciklopedije, ki mora igrati tudi tu precejšnjo ulogo, le da dobiva nekoliko drug značaj. In sicer dobiva sedaj odznak proučevanja človeške kulture v zvezi s prirodo.

Poučevanje enciklopedije, ki se koncentrira na prvi stopnji (od osmih do 13-tih let) okoli delovnih procesov, se mora razdeliti na dva cikla ali koncentra, ki se razlikujeta po razvrstitvi snovi in po metodi poučevanja. V prvi periodi se vrši pouk na podlagi serij že v naprej izbranih predmetov. Učencem se predstavi v proučevanje ta ali oni produkt proizvodnje ali element kulture in se podvrže vsestranskemu izsledovanju, toliko kot prirodno dana snov, kolikor kot rezultat obdelovanja.

Mimogrede se seznanjamo na kratko z njegovimi fizičnimi in kemičnimi svojstvi, z njegovim postankom in razvojem. Potem opišemo vse sem spadajoče podatke o zgodovini dela (načine obdelovanja v preteklosti) in končno načine proizvodnje danega predmeta v sodobni industriji. Razume se, da mora navaden opis zavzemati zadnje mesto, na prvem mestu pa mora stati aktivno priučenje; radi tega se morajo predmeti izbrisati na tak način, ki omogoča njih proučevanje potom ekskurzij, živega opazovanja in samostojne izvršitve večine na nje, nanašajočih se delovnih aktov: otroci si lahko tudi sami najdejo in proučijo s pomočjo učitelja in starejših tovarišev poljubne, jih zanimajoče predmete. Sicer pa označene proste vaje ne smejo ovirati poteka zasnove kurza z didaktično najprimernejšimi predmeti, da dosežemo kot končni uspeh zaokroženo, četudi okrajšano znanje o najvažnejših momentih preteklosti, in mimogrede spoznamo vrsto prirodno - naučnih taktov.

Drugikrat predelamo nekoliko bolj razširjen cikel približno iste snovi v sistematično historičnem redu; t. j. otroci se učijo v živih obrisih in vedno s pripomočkom samostojnega dela zgodovine dela in na njegovi podlagi — zgodovine vse družbe. Razvoja vse kulture na podlagi naraščanja delovnih zmognosti ne smejo predelati le po knjigi ali po predavanju učitelja, ampak do gotove meje tudi v življenju; ne samo njih um, ampak tudi telo, posebno roke, moramo periodično in kolikor mogoče popolno, uvesti v žitje in bitje divjaka, nomada, prvotnega poljedelca, barbarja (epoha: velikih obrečnih carstev, antična, srednjeveška i. t. d.).

Poučevanje tega predmeta t. j. enciklopedije kulture, lahko zadobi nevšečen površen karakter, če nam ne bo na razpolago dovoljno število izučenih predavateljev. Proučevanje tega predmeta in njegove metodike mora biti takoj vpeljana v pedagoške institute, v druge šole se vpelje polagoma, ko bodo na razpolago izšolani predavatelji.

Isti predmet, spremenjen v kurs sociologije na podlagi razvoja dela in po njem opredeljenih ekonomičnih form, pri neprimerno tehnično točnejšem in globokejšem z eno besedo, pri znanstveno-tehničnem proučevanju izpopolnjenih delovnih načinov (mašin) in pri dovolj bogatem statističnem in juridičnem proučevanju sodobne družbe in njenih težav (delo in kapital, socializem in kapitalizem) bo sestavljal snov delovne enciklopedije v šolah druge stopnje, kjer se mora združiti s sistematičnim proučevanjem zgodovine znanstva, ki je tesno zvezana z ekonomičnim življenjem, iz katerega izvaja svoja naziranja in metode in kateremu služi obratno kot izvor nadaljnjih izprememb ekonomike.

Mimogrede se tudi vedno bolj izpopolnjujejo svobodne vaje učencev z momenti, ki jih posebno zanimajo: osebna raziskovanja, sestavki, referati, modeli, zbirke itd.

Kakor smo že omenili; čim više se dvigamo po šolski lestvi, tem več mesta zavzemajo, vzporedno s to enciklopedijo, predmeti, to je sistematično proučevanje pod vodstvom specialistov: materinega jezika, matematike, geografije, zgodovine, biologije in

njenih pododelkov, fizike in kemije, živih tujih jezikov.

Te vaje umevno morajo biti s svoje strani prožete z delavno metodo priučanja. Razen tega morajo biti prikladne biblioteke, laboratoriji, kolekcije v gotovih urah dostopni učencem za proste vaje. Posebno važnost polagamo na to, da bo delo, na katerem bazira predavanje v novi šoli, produktivno, realno delo, da bo učenec resnično prispeval h gospodarskemu življenju dežele.

Spominjajoč se Marksovih besed o spremenitvi otroškega fabričnega dela iz prokletstva v izvor zdravega, smiselnega in aktivnega spoznavanja — se združi nova šola v nerazdružljivo zvezo s sosednjimi produktivnimi panogami in pelje učence na tvornice, na železnice, v obrtna podjetja — povsod tja, kamor najde po krajevnih pogojih dostop, — in sicer ne pelje samo na ekskurzijo, na ogled, ampak ob enem na delo.

Sicer pa to delo, vršeč se pod nadzorstvom učiteljev, ne izgubi nikdar pedagoškega karakterja; je nedopustljivo, da bi se vršilo na način, ki škoduje zdravju, ali da bi se ne spremljalo ves čas z razširjenjem in fizičnih ročnosti in spoznanj. (Dalje.)

OTKRIJMO SE I SPORAZUMIMO!

Krvavim rukama, u znoju svoga lica, uz teški i veliki napor, podnoseći nemile udarce s desna i s leva, zaslužujemo svoj svačdanji tvrdi krušac. Ima momenata gdje čovek zdvaia i usklikne sa starim Grkom: «Koga bogovi mrze, stvore ga pedagogom.»

Što dakle činiti, čega se laćati? Zar padati tuži u narućaj? Zar bacati se u tromi i škodljivi pesimizam? Zar prekrštenih ruku dopuštati, da nas mimoilazi ovaj do skrajnosti komplicirani, veliki svetski darmar, ovaj vrtlog, ova neprestana kolotečina? Istina, ona će bez nas nastaviti svoju vrtanju i mi ne ćemo uplivati na smer njezinog kretanja, ali bar preko nas nevidljivo i neopazice ne sme podnipošto prolaziti. — Obratno, posvema obratno! Mi je moramo stalno promatrati i po mogućnosti pratiti.

Zamršenost i isprepletenost sadašnjosti tumačimo si različito i shvaćamo nejednako. E drugčije i ne može da bude! Nemoguće je, pače posve isključeno, da ćemo svi isto misliti, jednako suditi i otkrivati se pred jednim te istim idealima.

Velimo, da je sretan onaj, koji ništa ne misli. Ima žalibože i toga i takovih, kojih nikada ne zaboli glava. No varamo se! Nije on sretan! Budala je to najvišeg stupnja, suvišan i nevredan čovek, izjed i parasit čovečanstva. Ne zaslućuje nazivati se članom ljudske zajednice. Ali zapravo nije baš tako, da on ništa ne misli, već indirektno i on misli, odnosno drugi misle za njega, te ga na taj način na njegov račun napajaju na vodi svakojake kakvoće. I eto tu leži ono pravo korenito zlo. To je ishodište slabosti, pasivnosti i negativnosti.

Vraćam se na prvašnje! Različito tumačimo i nejednako shvaćamo. Dobro! A treba li da se stog razloga cepamo, da se ne trpimo, da se nenavidimo, čak i mrzimo?

Bože saćuvaj! — Primećujete: zašto ovo nabrojanje, čemu ova epska opširnost? — Ta imamo «Zvezu», dakle smo sporazumni! — Odgovor je kratak i jasan, leži na dlanu: Bistrimo pojmove! Bistrimo pojmove!

Tko iole pramatra i prati naš učiteljski razvitak, taj mora konstatirati ovo:

Ima nas najmanje od dve boje. U dve, najmanje

u dve se struje delimo. To se je napokon i javno istaklo. Al čemu to? Je li mužno?

To mora da bude, drukčije ne ide! To dolikuje savremenosti, to je očiti pojav sadašnjosti, a korak napred budućnosti. — Ne sakrivajmo stoga istinu, već je gledajmo otvorenim očima u obraz. Raćunajmo njome a i ostalim činjenicama, a ne maštanjem i iluzijama.

Nazori drugčiji, ideje različite, putevi raznovrsni a cilj nam je približno više ili manje isti, odnosno slični. Svi želimo dobro narodu, svi hoćemo njemu služiti zanj skrbiti i raditi, svi smo pripravnici doprinesti žrtvu oltaru općenitosti. Stoga i moramo biti združeni i jedinstveno nastupati. To je prvo pravilo, to je prvi i isključivi condizio...

Samo još jedno trebamo: **Svladajmo postojećę napetosti, ili ih barem ublaćimo.**

Komugod činit će se ovo malenkoću! Reći će: «Ta gde je zapravo ta napetost». Ja velim: Tu je među nama! Iza to imam neoborivih dokaza. Ustrebali, kadar sam ih iznesti. Za sada samo sledeće: N. pr.: X podnipošto ne trpi Y, Z ne suradjuje, jer mu se N ili M ne svidja, drugi N odstupa, jer... i slične slućajeve suviše i nedostojne prenapetosti mogosmo opaziti.

To nije apsolutno pravi put. Shvatimo jednom za uvek smisao, moć i **krug delatnosti** naše organizacije. Ucepimo si više organizatorskog duha, disciplinirajmo naše vrste. — Naša organizacija budi nam ognjištem, na kojem ćemo se svi grijati, od kojeg ćemo svi primati zrake topline, zrake pomoći u potrebi, zrake utehe u nevolji i tuži.

Budi nam ona sve! — Dostavljate: Teško se to postizava, gotovo je nemoguće.

Doista, teško, veoma teško! No donekle i u stanovitim granicama moglo bi se to postići; i to pod sledećim **uvetima**:

1. Ostajmo združeni bez obzira na političko uverenje (ali kojeg se ne mora baš zatajati). Otstranimo nedostojni indiferentizam i besmislene osobne zadevice.

2. Gledajmo što bolje promotriti zamršenost položaja i po mogućnosti što temeljitije shvatiti njegovu znamenitost.

3. Ne napadajmo bez potrebe jedan na drugoga Na stran sa suvišnim i neutemeljenim očitajmima.

4. Poslušajmo, pošujmo i uzmimo u obzir mnenje drugih, te primajmo za dobro ono, što je uistinu dobro, a ne možda što je N rekao, mora vrediti. Pre-radimo, a onda tek prokušajmo.

5. Žrtvujmo što više našoj organizaciji svoj «ja» i stavljammo ga u službu radnog naroda i općeg dobra.

6. Pokoravajmo se našoj organizaciji, dakako ne mislim baš slepo, i ne poduzimajmo ništa na svoju ruku bez saveta i naputka organizacije.

7. Pohadjajmo skupštine i pratimo sa zanimanjem njihov tek. (No pre svega i njima samima treba preosnove i novog života, pa makar nas to stajalo i malenih žrtava.) Nadalje, budimo kod istih aktivni! Osobito učiteljice (budi mi to ovde dozvoljeno spomenuti) malo dolaze na skupštine, ili ako dolaze, to su kod istih pasivne i indiferentne.

To ne valja! Trebamo više smisla i temeljitijeg prosudjivanja za stvar, za našu stvar, dakle za nas.

8. Prihvaćajmo se po mogućnosti svi posla oko naše organizacije. Uč. Lista, omladinskih listova i ost., te ne trpajmo breme na pojedince. To ima zle posledice. Najlakše je kritizirati, a najteže valjano savezno i ozbiljno raditi. — Komodno je i ugodno sa cigaretom u ustima praviti opaske.

9. Sveta nam budi dužnost izravnavati i ublaživati opstojeću napetost i nesporazumak. Za to treba samo dobre volje, iskrene ljubavi, međusobne strpljivosti te bratske uzajamne naklonosti i popuštanja na obim stranama.

10. Nadjimo dakle dađirnu tačku ali koja ne sme biti sraz (jer je i to neke vrsti dodirna tačka) već savez, spoj, — stalni, jaki i nerazdruživi spoj.

To želimo, to trebamo, to i moramo postići, ako prisvojimo uвете spomenute u 9. točki, o čiju valjanost i bivstvenost nemamo što sumnjati.

Primitit ćete na koncu: Ta to je sve suvišno, to svi znamo. Toliko gore, braćo! Zašto se onda toga i ne držimo? Zašto to i ne vršimo? Zašto bespoštedno uspirujemo i vredjamo duhove drugog mišljenja, ili ih čak od sebe, makar i nehotice, odalečujemo?

Znamem i sam, da ovde sve rečeno ništa nije nova, a još manje izredno, te da je ovo ponavljanje dnevnih fraza, ali uza sve to smatrah svojom dužnošću, da kao učitelj i član našeg društva izrazim svoje skromno i neznatno mnenje, pri čemu me vodila žarka ljubav do naše stvari. — Red je na sposobnijima, da dalje misle, sude i zaključuju.

Još jedno. Braćo! Živeti daleko, (ne radi zemljepisne udaljenosti) jedan od drugoga, ili možda živeti u mržnji i protivštini, zatvoriti se u tamnicu indiferentizma, isticati uvek i svuda nemoralnu sebičnost: ponizivati i sumnjičiti suzvanika, to su od uvek, a osobito danas crne, odveć crne ljage, nesprotivi gresi, neisbrisive i nenadoknadive pogreške, kojih se svatko, a osobito uzgajatelj mora čuvati kao žive vatre. Ponavljam: Otkrijmo se! Otkrijmo se a ujedno poklonimo pred jakim i moćnim načelima: požrtvovnog rada, neslomive, iskrene i uzajamne jedinstvenosti, prave, jake i nerazdružive sloge i blaženo - kreposne sredine, jer:

Svaka prenapetost škodi i razara,

A zlatna sredina oči nam otvara.

M. Demarin.

IVAN CANKAR:

„GREŠNIK LENART“

Vizionarna, malone sanjska historija. «Življenjepis otroka» jo je imenoval pokojni Cankar.

10. maja 1876. leta (datum Cankarjevega rojstva) se je v Zaplazu pod Gorami čevljarju in bajtarju Lenartu Negodi rodil sin, ki so ga krstili tudi za Lenarta. Vsega skupaj se je Lenartovemu očetu narodilo dvanaestero otrok, ki so umirali po vrsti. Umirali pa so od — lakote.

Lenart je bil rojen prezgodaj, bil je «čudno zanič in maloživ». Pa je kljub temu živel. «Morda je tako ustanovljeno, da ne sme biti zgubljena nobena kapljica trpljenja, ki jo je mogoče iztisniti iz človeških src.»

Maloživ, kakršen je bil rojen, je Lenart ostal tudi pozneje. «Nasmehnil se še celo ni.» Ali mati je vzlic temu upala; neobglenega, kakor je bil, «ga je videla visokega; stal je tam nekje v daljni solnčni luči, da je bila sama uboga in majhna pred njim».

Oče Lenartov je kmalu odšel po svetu za kruhom, «za ščinkovcem, za tistim solnčnim zaupanjem, ki mu je bilo tako nanaglomalo ušlo iz pesti».

«V poznejših letih je ugledal Lenart časih svojo zgodnjo mladost kakor podoba iz sanj.» Ugledal jo je v budnih sanjah. «Podoba je bila nerazločna, nemirna. Edino, kar je vselej natanko razločil, je bil materin obraz.»

Mati si je pritrgavala od ust, da je otrok lažje izhajal. Lenart je dorasel za šolo, napredoval je in je pomagal napredovati še drugim. Učitelj ga je priporočil Julčetovim.

Tudi na pustno nedeljo popoldne se je Lenart napotil k Julčetovim. Na pragu je mati zaklicala za njim: «Pa le veliko špehovke prinesi». Ko je Lenart prišel v hišo, so se Julčetovi gostili in ob polni mizi so zavrnili Lenarta. Julče, tisti, ki je prejemal učnost od Lenarta, je nanj celo nahujskal psa. In Lenart je šel in prišel v krčmo, na svatbo. Tam so ga obdarovali s špehovko.

«Mnogo prijateljev je imel Lenart, med ljudmi nobenega.» Zato je najrajši zahajal v gozd. Tam mu je bilo lažje, da, naravnost sladko in milo. «Besede vesele in žalostne, šum svetlih vrhov in šepetanje senc, smeh in jok, žvrgolenje, čivkanje, potrkavanje in tleskanje, vsi glasovi so se družili v eno samo ubrano pesem, noben glas ni motil, ker noben ni bil človeški.» In ko je Lenart ob takih prilikah «povezal in naložil butaro, je varno zaklenil svoje srce, da bi nečista roka ne segla vanj».

Pozneje je šel Lenart v mesto, v šole. Tam je bral in slišal venomer, da je treba moliti zaradi vsakega koščka kruha, ki ga človek prejme. Videl je obraze ljudi, ki so gledali strogo nanj, mu s povzdignjenim prstom ukazovali, da naj jih ljubi zaradi njih gospostva. On pa jih ni mogel ljubiti. In se je vprašal: «Odkod in od koga jim je dano toliko sreče in oblasti?» In ga je spreletelo spoznanje: «Sami so si vzeli.» Tako je Lenart «okusil prvokrat strašno slast sovraštva».

Milostno hrano je Lenart dobival pri gospodu Ferecigu, možu z «zamolklimi očmi, podobnimi dvema žandarjema, ki stojita z nasajenim bajonetom za plotom ter prežita na hudodelce». Ko so otroci jedli, jim je Ferecig govoril: «Bog vam blagoslovi, otroci! In zapomnite si: kar si storil enemu mojih najmlaj-

ših, si meni storil.» In ob svojem uboštvi in odvisnosti se je Lenart moral omadeževati s hinavščino.

«Dne desetega maja, »na praznik svojega rojstva se je napotil Lenart prezgodaj v hišo gospoda Fereciga». Čas za obed še ni prišel. In to ga je zavedlo v skušnjavo in greh. «Ko je Lenart naširoko odprl oči in so mreno pretrgali prsti satanovi, je ugledal na polici, na belem prtu košček zelenega papirja. Spoznal je, da je košček zelenega papirja velik denar. Stopil je tja, ogledal si je papir čisto od blizu, nato ga je zganil v gube ter spravil v suknjo.»

Ukradeni bankovec je izmenjal pri fotografu, kjer se je slikal, nekaj denarja je potrošil za jestvine, kar mu je pa še ostalo, je (od studa in gnusa nad izvršenim dejanjem) vrغل v sod, kjer se je zbirala »zeleno prepežena, smrdeča voda, iz katere so buljile ogromne krastače, grbasti, zelenooke, belotrebne.»

Nato je Lenart sanjal čudne sanje; »zaukazano mu je bilo, da naj se napravi očistiti svojo oskrunjeno dušo na visoko goro, k Materi božji. Mati božja, v dolgem plašču, z zvezdami posutem, je stopila z oltarja, obedve beli roki mu je mehko položila na lase, pobožala ga do lic.»

Ko je Lenart zopet prišel v Ferecigovo hišo, mu je hišna izvabila priznanje za izvršeno dejanje. In ga je napadla z besedami: »Zavrženo seme, ti prokletlo!»

Gospod Ferecig pa je, čim je doznal za krivca, pokaral Lenarta takole:

«Kaj pravi sedma božja zapoved? Sedma božja zapoved pravi, da naj človek nikakor ne krade. Ta je vseh zapovedi poglavitna zapoved. Poželenje po tujem blagu je znamenje in krona vseh drugih grehov: nezadovoljnosti, zavisti, napuha in puntarstva.»

In Lenarta so odslovili.

Šel je Lenart žalosten v šolo, iz šole pa, bolan, med svoje ljubljence, v gozd. Tam je občutil, »da ni grešnik, ali občutil je, da je tujec vsem in da prepeva njegovo srce vse drugačne pesmi.»

«Takrat je Lenart spoznal, kaj da je greh, ker ob vsej bridkosti in ob vsej sramoti ga do tiste ure ni spoznal. Od bolesti so se mu vsule solze po licih in zaspal je ihtec.»

«Odvezo in tolažbo mu je Bog poslal v sanjah. Molil je ves čas iz globočine svoje žalosti:

«O Bog, prizanesi! Meni ne, saj nisem vreden; prizanesi mi (materi), ki je brez greha!»

In Lenartove matere »roke so se oklenile, lomile se v objemu, čudežno močne od ljubezni».

Tako je bil Lenart očiščen in povelčan.

Zadnji odstavek Cankarjev v tej knjigi je:

«Kje si? Odkod bi slišal zvok tvojega smeha, ihtenje tvoje bridkosti? Kamorkoli si se napotil, koderkoli hodiš, sejati si in seješ cekine ljubezni še na trdo cesto, na goli kamen, da bo vzklikala sijajno, drugim radost, tebi večno zasluženo.»

«Grešnik Lenart» je čudovito zrela umetnina. Kdaj jo je Cankar ustvaril, ne vem, ali po dozorelosti sodeč, se mi dozdeva, da je knjiga morala nastati v času »Podob iz sanj». Vsi znaki dela govore za to: vizionarnost podob, gotovost izdelave, globokost psihološke analize, nepopustljivost harmonije občutja, v tančine izdelan, preprosto enostaven slog.

«Grešnik Lenart» je zadnje večje delo iz Cankarjevega peresa; če bi nobene druge vrline ne imelo, bi že vsled tega zaslužilo, da ga uživa, študira in prouči vsakdo med nami.

Izšel je »Grešnik Lenart» pri Schwentnarju v Ljubljani z letnico 1921 in stane, na dobrem papirju in z estetičnimi črkami natisnjen, vezan 10 Din = 40 kron.

Stano Kosovel.

STATISTIKA NAROČNIKOV NA „NOVI ROD“.

Pričenjamo priobčevati statistiko naročnikov na „Novi Rod“ za januar t. l. v posameznih šolskih okrajih. Suhe številke bodo glasnejše govorile od besed!

IME ŠOLE	Štev. razredov.	Štev. otrok.	Štev. naročnikov za l. 1922.	V odstotkih %	Povprečno na vsako učno moč.
Barkovlje	6	388	36	9	4
Bazovica	4	186	20	10	5
Gropada	3	139	16	11	5
Sv. Ivan	6	677	102	15	7
Sv. Jakob	8	1427	396	28	13
Katinara	6	397	50	12.5	5
Sv. Križ	6	273	—	—	—
Opčine	6	406	50	12	6
Prosek - Kontovelj	6	442	55	12.4	5
Rojan	6	749	101	14	7
Škedenj	6	1007	113	12	6
Trebeče	3	175	38	22	12
Skupaj	—	6266	977	16	6

OPOMBA: Sv. Križ nima nobenega naročnika! Izgovor, da se šolski voditelj noče, ali ne sme zanimati za naše kulturne ustanove ne drži! Učitelj ima tudi dolžnosti, ki gredo preko voditeljevih želj, ako je treba in če gre za pošteno stvar!

ŠOLSKE VESTI.

Ista pesem. Kakor je razvidno iz Učit. tov., so prepuščeni tovariši v »svobodni domovini«, ki ne trobijo brezpogojno v rog meščanskih samodržcev in bankirjev, ravno istemu sistemu zakonitega preganjanja, kakor se udeležuje pri nas. Recept je isti, ostane samo še vprašanje njegovega izvora. —

Tovariš Moerdendorfer je služboval v Mežiški dolini. Po mišljenju je bil socialist (najbrže nedolžnega kalibra, ker je bil po vojni od vlade odlikovan). Njegovo delovanje med ljudstvom, ki je v tamošnjem kraju po večini socialističnega mišljenja, ni bilo vladno po volji. Premeščen je bil brez disciplinarne preiskave, brez tozadavnega sklepa višje šolske oblasti, ne da bi se mu bila dala prilika zagovora. —

Učiteljsko društvo za Mežiško dolino je protestiralo, poslanec Korun je interpeliral, Učit. tovariš je zavzdignil ponižno intonirani glas — Moerdendorfer pa bo ostal in užival blagoslove klerikalno-liberalne svobode.

Udarec. Iz muzeja bivše avstrijske, oziroma kake druge buržoazno birokratične države je vzela češka narodna skupščina relikvirano opremljen bič in udarila z njim po čehoslovaškem učiteljstvu. —

Češka narodna skupščina je l. 1919. sprejela »Paritetni zakon«, ki ureja pravice učiteljstva in ga stavi na stopnjo, vzporedno z državnimi uradniki. Paritetni zakon je bil izdelan v ministrstvu prosvete, katere načelnik je bil prijatelj učiteljstva, minister Haberman. Takratno ministrstvo je padlo in tla »Paritetnega zakona« so se pričela majati. Sedaj pa je narodna skupščina zavrgla omenjeni zakon in z njim vse težko priborjene pravice češkega učiteljstva. — To še ni zadostovalo! Narodna skupščina je zmanjšala učitelstvu plače za 20–25%, med tem ko je znižala iste državnim uradnikom največ za 3 %.

S tem je čehoslovaško učiteljstvo pahnjeno v glad in siromaštvo; pritisnjen je nanj pečat podcenjevanja in neenakopravnosti. —

Češko učiteljstvo se pripravlja na boj. Centralna organizacija je sklicala učiteljski zbor v Prago, da se pripravi na borbo za pravico skromnega življenja. —

Bič bo romal iz države v državo in prišel bo čas, ko bomo deležni tudi mi njegovih dobrot. Udarci pravzaprav že padajo po nas. Vzemimo samo primer pasivne volilne pravice! Mogoče je pa tudi, da se razsujе Bereninijev zakon. Ali naj nas tudi tisti čas najde nepripravljene?

Šolske tiskovine v Jugoslaviji se uvedejo nove, in sicer: »Matični list« za vsakega učenca, v katerem bodo zapisani vsi redovi, podatki o šolskem obisku, selitve, zdravstveno stanje učenčeve, i. dr.

»Izkaz o šolskem napredku« namesto dosedanjih šolskih naznanil. Izkaz bo vseboval vse redove strokovnega šolanja. —

Tiskovina kakor je »Izkaz« ni vzgojna, je nepeдагоška in tudi z estetskega stališča zavrgljiva. O. trok ko dobi v roke ob koncu šolskih let zamazan kos papirja z vsemi morebitnimi grehi šolskih let. — Radovedni smo, ali je ta pedagoški nestvor produkt misli celokupnega učiteljstva, ali se je rodil v glavah na visokih stolih.

Šolsko gibanje v Avstriji. Iz nemšk. ped. lista. Nov odlok o šolskih in domačih nalogah.

Koncem školskega leta so se bavile vse okrajne učiteljske konference v Avstriji z reformo v redovanju. Karakteriziralo naj bi se pri učencu:

spomin, fantazija, razumnost, ljubezen do dela, poseben talent, vodilni talent.

Meseca septembra je učni urad v Avstriji izdal odlok, po katerem se ima vpeljati reforma v redovanju, najprej pismenih nalog; te naj bi se psihološko ocenile. Iz nalog naj ne iščemo števila pogrškov, ampak naloge naj bi tvorile podlago k oceni nadarjenosti. Mnogi učenci, so dobri opazovalci in spretni stilisti, a imaj negativno za pravopis in lepops.

Odlok postavlja za oceno nalog sledeče vidike:

I. Računstvo:

1. shvačanje stvarnih, računskih okoliščin (rač. sklep),

2. Način rešitve: normalno postopanje, lastno postopanje,

3. Gotovost v izvedbi rač. operacije,

4. (pri šolsk. nal.) uporabljeni čas,

5. pisava.

II. Prosto obnavljanje:

1. spomin (zvestoba),

2. pogrški proti istinitosti (umestni, neumestni),

3. nadarjenost v ločenju bistvenega od nebitvenega,

4. jezikovna spretnost,

5. jezikovna pravilnost in pravopis,

6. uporabljeni čas,

7. pisava.

III. Prosto spisje in opisovanje slik:

1. dar opazovanja,

2. miselno delo; logični sestav, log. razmerje: nadrednost, podrednost; vzrok, posledica i. t. d.,

3. delovanje fantazije,

4. jezikovna spretnost,

5. jezikovna pravilnost in pravopis,

6. uporabljeni čas,

7. pisava.

Število nalog se je določilo od 3. razr. naprej tako: Rač.: 5 šolskih, 3 domače nal., jezikovne: 5 šolskih, 3 domače nal.

Tako bi bilo 16 nalog na leto s temeljito oceno, za običajne »vaje« ostane seveda v rabi razredna poprava. — M. B.

Prezreni smo! Nakladom »Katoliškega tiskovnega društva u Pazinu« izaći će za god. 1922. koledar »Istranin«, što će donesti uz običajni koledar i beletristične i poučne članke. Dočim mi povladujemo izdavačima, što će pružiti istarskim Hrvatima lepo i pomnjivo sastavljen koledar neke vrednosti, ipak ne možemo zašutiti žalosnu i značajnu činjenicu, što izdavači nisu pozvali za suradnju učiteljstvo Istre. Predobro znadu izdavači ovog koledara, koliko učitelj radi i potpomaže perom, pak zato mi shvaćamo ovakovo omalovaženje učiteljstva samo hotomičnim prezirom. Jest, nama je začudno i uvredjeni smo, što izlazi »Istranin« za Istrane u Istri, a da za nj nije znalo istarsko hrvatsko učiteljstvo, koje je sada najbrojnije naobraženi sloj našeg naroda i koji sada nosi i vrši najteže narodne poslove. Zar da vraćamo šilo za ognjilo? zub za zub? Ne bi možda škodilo, pošto mi poznamo sistem: omalovažuj učitelja gde možeš, a rabi ga kao — mađarca! —

Osobna dohodarina. Mesto obećane učit. povišice plaća, odnosno regulacije plaća i mirovine, dobi učiteljstvo Istre nalog da plati osobnu dohodarinu za god. 1920. i 1921. Previše dobra najednom! Učiteljima da plati porez na prihod (imposta rendita), ratni namet (addizionali di guerra), namet na plaću, te doprinos za ratne nemoćnike (per i mutilati), a nekojima bi naloženo da plate čak i pokrajinske i

općinske namete od 484% udarene na namet na učiteljevu plaću. Nekoji tako plaćaju mesečno do sto lira; manje prema manjosti. — Jedno čemo istakniti: ne može slabo plaćani istarski učitelj isplatiti u kratko doba tako visoko odmerene namete i osobnu dohodarinu i to za dve godine. Valja nam zato poduzeti korake, da se učiteljstvu oprosti osobna dohodarina za god. 1920. i 1921., pošto im nalog isplaćivanje došao **prekasno**, a jesu u nemogućnosti isplaćivanja. Ili ovo ili povišicu plaće!

Upozorujemo podjedno kolege, da je učiteljstvo oprošteno od plaćanja općinskih i pokrajinskih nameta.

Diskusija o prvem članku zakonskega načrta za narodne šole, se je vršila v Ljubljani. Priredil jo je «Akademske socijalno-pedagoški krožek». Udeležili so se ga šef oddelka za prosveto in vero dr. Skaberne, vseučiliški profesor dr. Ozvald, docent dr. Rostohar, višji šol. nadz. Wester, ravnatelj učiteljskega dokler in več drugih pedagofov. Vsi so se strinjali v tem da je 1. čl. tega načrta pomanjkljiv in da se na vzgojo sploh ne ozira. Dr. Skaberne je opozoril na francoski šolski zakon, ki zahteva: za namen ljudski šoli; telesno, intelektualno in moralno vzgojo. Prof.

Ozvald je formuliral namen ljudski šoli sledeče: Ljudska šola vzgajaj otroka tako, da bo, ko doraste, v stanu, se samostojno udeleževati gospodarskega in duševnega življenja narodnega. Dr. Rostohar je stavil grško harmonično vzgojo za vzor ter zahteval tudi za nas harmonični razvoj telesa, intelekta srca in volje. Prof. Jeran je povdarjal samostojnost gojenčeve ter je odklanjal vzgojni sistem, ki nudi edino umsko in neporabno izobrazbo, ker se tako vprašanje ne da rešiti kar na enem sestanku in je za to treba temeljitega razglabljanja in pa, ker ni bilo skoro nič ljudskošolskih učiteljev navzočih, je predlagal dr. Skaberne, naj se «Akad. soc. ped. krožek» obrne na vse učiteljstvo in vso javnost s pozivom, da sporočijo svoja mnenja, kritiko in event. predloge za novo formulacijo 1. čl. do 25. januarja odboru «Akad. socij. ped. krožka» na univerzi v Ljubljani. O poslanem gradivu se bo razpravljalo na posebnem javnem sestanku, če mogoče se sprejme resolucija, ki se z zbranim materijalom vred pošlje ministerstvu prosvete v Beograd.

Naši grobovi. Nov grob so skopali v Ozeljanu. Po 58 letnem trdnem življenju je umrl tam naš tovariš Davorin Cenčič. —

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

Trije Labodje so začeli izhajati v Ljubljani kot dvomesečnik, ki predstavlja skrajno moderno v leposlovni, upodablja in glasbeni umetnosti. Tu nastopajo mladi ljudje, ki še niso plačali življenja tributa, pa jim zato tudi življenje še ni moglo dati sigurne poti in jasnega cilja. Njih notranje sile so se začele razmahovati baš v oni dobi, ko je bilo telo vkovano v najhujše spon: v obleko avstrijskega vojaka. V strelskem jarku, v ječi, v vlaku: povsod ozke stene — duh pa hoče biti prost, zaletava se, odbija, vrača vase — v mladih dušah se proizvajajo najpestrejši toni. Zato so skoro vse pesmi in prozaični sestavki povečini izraz ali vsaj odsev onih čustev in misli, ki so se rodile pod težo vojnih spon. Morda je baš ekspresionizem najtočnejši in najnaravnejši način za izražanje take polne a vklene življenjske sile. V eni minuti tisoč misli, zmešanih, nelogičnih, podzavestnih — v eni sapi nebroj stavkov, nepopolnih, nedokončanih — vmes brezštevila miselnih in čustvenih pavz. To ni budalost, ne afektiranost; to je verna notranja slika človeka, ki mora mesece in mesece topo robovati, gledati smrti v oči; ki mora zato izgubiti silo za trezno mišljenje in zmisel za delo — ki se pa tudi ne more ubraniti neprestanim duševnim pojavom. Saj mora celo marsikdo, ki je že v zreli dobi in na treznem potu, priznati, da ima momente, ko se mu oglasi tisoč misli in nobena, ko mu zavibrira vsa notranjost in vendar čuti otopelost čustva. In če poizkusi napisati pravo sliko takega razpoloženja: ali se mu ne pokažejo na papirju «ekspresionistični» stavki?

Ko se človek zarije v misli, samotni, iztrgan življenjskim vplivom, pa izpozna svojo dušo po onih skritih, a resničnih straneh, kakor jo je videl St. Melihar v prekrasni skici «Double conscience»; ali pa se mu oglasijo čustva v «grozno - lepem» molu kakor Zdenku Skalickemu «Pevci v rakvi». Čitam pa v tem listu tudi pesmi in sestavke, ki jih pri vsem naporu in iskanju ne morem razumeti, ter jih zavrzem z odurno mislijo na avtorja: ali sem tako nedostopna in slepa jaz — ali pa ni v tvoji ekspresiji nič drugega kot blodne in prazne besede?!

Na prvi pogled se poznajo pomanjkljivosti J. Cvelbarjevimi «Trem zapiskom». Naj gredo na račun avtorja ali urednika? Smatram za veliko odgovornost, priobčevati spise pokojnikov brez njih dovoljenja in jih izpostavljati obsodbi. Drugače se izraža, če piše zase in vsled lastne notranje potrebe; drugače, če piše za tisk in celo pod takimi okolnostmi! — Jasno in trezno je zamišljena globoka študija «Pomen umetnosti in država». Če so se današnji ekspresionisti napatili v smeri, ki jo kaže Josip Vidmar v tem članku, nikakor ne zaslužijo pikre kritike, s katero je pozdravila javnost njih prvi nastop, četudi je marsikje neroden in oduren.

P. Hočevarjeva.

Naprošen sem bil, da napišem o glasb. delu revije «Trije labodje» svoj utis. O prilogi, ki nam prinaša dve Kogojevi skladbi «Škico» za klavir in «Otožnost» za glas in klavir, bom pisal v eni prihodnjih števil. U. L. v zvezi s člankom «Študija o Kogoju slov. skladatelju». Danes napišem samo par besed o Kogoju, o navdušenju, ki so mi ga vzbudili «Trije labodje» in dam izraza tudi svoji ogorčenosti nad tem, da povem s kakšno zlobnostjo in nerazumevanjem so sprejeli ta pojav kritiki v Beli Ljubljani.

Kritik «Jugoslavije» piše v podlistku približno takole: Proizvodi teh mladih ljudi so kričavo odurne kopije a la «Mafarca le futuriste». Ti predrzneži so duševni verižniki, terorizatorji, ki so si sami ustvarili glasilo zato, da se izognejo kritikom in izventega si hočejo z javnimi, demagoško - nesramnimi nastopi, — ki spominjajo na velemestne 13-letne deklice ogovarjajoče o mraku pasante — že naprej izsiliti priznanje. Kritik se ob koncu tolaži z bajko, da poje labod samo enkrat, a kljub temu prerokuje, da bo do v bližnji bodočnosti razpolagale pol. stranke z agitatorji, kakor jih še ni videla Slovenija.

Ta gospod kritik se drži tradicije. Govoriti sme samo žid, ali pa taki gospodje, ki imajo najmanj po tri akademične naslove in se pečajo povrhu še z umetnostjo, samo tako zaradi športa. Naš umetnik sme živeti največ do 40. leta. Tako je bilo sojeno Groharju, Ketteju, Murnu in Cankarju in to prokletstvo naj ostane za vse tiste, ki jih poljubi hre-

penenje. Umetnika nazivljemo zelo romantično: sanjač, vagabund. Plača njegova je velika: zmerjanje in večna mizerija.

Ti mladi ljudje so napovedali boj tradiciji: Ustanovili so si sami svoje glasilo zato, da jih ne bo tlačil kak zakrknjen, vsemogočni, nezmožljivi gospod prof., dr., sodnik in urednik. (N. pr. mlad človek prinese pokazat svoje skladbe Dr. Kreku. Ljubi moj, pravi Dr. Krek, če niste znoreli pa gotovo boste, to vam pravim jaz; pokaže sodniku Lajovicu: Slak je sicer malovredna rožica pa vendar še lepa rožica. Iz tega pa še slak ne bo.) Da lahko že v mladosti sledijo potem, ki jih čutijo v sebi in se branijo vplivom, ki bi s silo njih smeri zadušili.

Otresti se hočejo romantičnih naslovov in priboriti stanu spoštovanje, ki ga zasluži najvzvišenejši vseh poklicev. Bojujejo se možato proti zastojkarstvu. Ustanovili so si svoje založništvo in se skušajo tako popolnoma rešiti iz židovskih krempljev in njihovih podkupljenih kritikov. Oni niso mnenja, da zamore slov. umetnik ustvarjati samo takrat kadar je lačen. Zavedajo se dobro, da ima lakota svojo spremljevalko jetiko, ki je umorila že toliko naših velikih mož.

To je mladeniški polet naših mladih. Njihova podjetnost, je občudovanja vredna, ravnotako njihova velika vera. Spremljajo jih znaki, ki so spremljali velike ljudi pri vseh narodih in vseh časih. Beseda jih ne bo mogla zatajiti, kajti njih sila bo z lahkoto zabrisala vsak ničev odpor. Glasniki so tiste dobe, ko se stari stebri rušijo in ustajajo novi, svetli in lepi. Četudi ni vsak kamenček izbrušen, a dleto ne počiva, neumorno kleše in kleše, da bo stala pred nami stavba, kakršne nismo videli poprej. Tedaj se boste v čudnem strahu potuhnili vsi oskosrčnejši, pristaši tabulature in paragrafov. Vsa vaša moč bo prazen dih, ki ga bo že davno udušil mladostni vihar.

«Trije labodje» so v rokah mladih mož, v katere imamo lahko veliko zaupanja. Oba brata Kralja in stikar Pilon so želi vsestransko priznanje na razstavi. Kogoj je urednik glasbenega dela. Doslej je zložil nad 50 glasbenih del, med njimi 2 veliki fugi, mnogo drugih klav. skladb, veliko samospevov, zborov in tudi orkestralnih skladb. Kogoj je predavatelj slov. glasbene zgodovine na konservatoriju v Ljubljani, eden tistih kritikov, ki sežejo najgloblje, velik improvizator na klavirju in učitelj glasbene vede, ki si je že sedaj vzgojil skladatelja Srečka Koporca.

Pri nas se ustanavlja društvo kulturnih delavcev. Njegov namen je podoben: gojiti in podpirati umetnost, zbirati kulturne delavce, zalagati njihova dela in jih stanovsko povzdigniti do višine, ki jim prinese moralnega zadoščenja in kruha. Zelo važen cilj bi bil tudi iskati kulturnih stikov v tujini. Izgovor, da nas je za eno organizacijo premalo je slaba tolažba, če pomislimo, da nas je za en moderen grob pri Sv. Ani (eden poleg drugega, eden vrhu drugega) že skoraj preveč.

Srečko Kumar.

Pevski zbor «Zveze». Dne 5. t. m. so imeli pevci in pevke tržaškega, sežanskega in istrskega okraja svojo prvo vajo. Navzočih je bilo preko 40 pevk in pevcev. To dejstvo in pa navdušenje, ki vlada za skupni zbor vsepovsod — posebno pa med tohmin-

skimi tovariši, nam je v dokaz, da je položen temelj in da se cilji dajo doseči še lažje kot so si predstavljali idejniki, ki so ta zbor zamislili.

Že ta prva vaja je tudi dokazala, da bo glasbeni večer v Gorici dne 30. aprila časten za naš stan in našo organizacijo.

Prihodnja vaja za tržaški, sežanski in koperski okraj bo v nedeljo dne 19. t. m. ob 1 popoldan pri Sv. Jakobu. Natančneje v «Edinosti»!

Futuristična polomijada v Trstu. — Potem, ko so razbobnali listi o velikih futurističnih uspehih v Milanu in v Pragi, je prišel Marinetti v Trst, da spreobrne še tu pasatistične tržačane. —

Največja dvorana v Trstu je bila natlačena mladega, kričavega občinstva, pusta in komedij žejnega. — Človek je pričakoval iznenadenj, drznih primer, gibčne telovadbe duha, mrzlice novih pesniških hotenj. A od vsega tega nič! — Prišel je na oder Marinetti, ne baš suh, z izzivajočo plešo - tarčo prvih zabavljic. Pljuča si je hotel izkričati v onemogli borbi z žvižgi, s smehom in klici razsrjene dvorane. Vse zaman! V toči pomaranč in limonov se je umaknil. Nastopil je še drugi, mlajši pesnik, sledile so še tri drame, vsaka dve minuti dolga, in nato skoro gola ženska, ne baš futuristična godba (pomnožena z lesenimi godali za ropotanje), strasten pasatističen ples, kričave slike, recitacije, suhe in s spremljevanjem godbe in plesa. To vse v nevihti hrupa in v toči pomaranč — in trajalo je vse dalje in dalje dokler ni legla utrujenost na vse: roke so omahnile in hrup je zledenel. Tedaj je padel zastor. — Marinetti prešel denar; dobil je 17.000 lir.

«Socialna misel». Pod tem naslovom je izšel v Ljubljani nov «mesečnik za vse panoge socialnega in kulturnega življenja». Prva (januarska) številka prinaša to-le vsebino: 1. Socialna misel. — 2. Dr. Gosar: Cilji in pota krščan. socializma. — 3. F. Fersegla: Vera životvoren činitelj soc. življenja. — 4. J. Kralj: Program in taktika ljud. stranke. — 5. Dr. A. Tominec: Sv. Frančišek in socialno vprašanje. — 6. H. Vodopivec: Izenačenje neposrednih davkov. — 7. A. Negri: Pesem. — 8. Dr. Brejc: Zavošnica. — 9. Pregled. — «Socialna misel» izhaja 15. tega vsakega meseca. Kulturni del urejuje: Fr. Fersegla. Socialni in ostalo: dr. A. Gosar.

Tov. Jos. Štrekelj pošilja sledeči popravek: Komen, 13. jan. 1922.

V «Učit. Listu» št. 24. z dne 16. decembra m. l. na IV. strani, pod naslovom «Učiteljsko društvo za sežanski okraj», je v 17. odstavku povsem neresnično izražen del mojega poročila o zastopnikih davkoplačevalcev v okraj. š. svetu. Govoril sem, da so se zavzemali za koristi šole, učiteljstva in davkoplačevalcev, ter da je bilo med vsemi člani popolno soglasje. Tudi sem povedal, da so po svojem sozastopniku g. Dr. Laharnarju soglasno zahtevali vzeti v pretres račune zadnjih 3 let in proračun, da jih pa tov. g. predsednik ni hotel predložiti.

Odkod je poročevalce «Učit. Lista» vzel, da niso imeli enega samega protesta*) v seji in še nadalje, kar zadeva pravice ljudstva?

*) Protesta menda res ni bilo od strani zastopnikov «davkoplačevalcev». G. dr. Laharnar je vendar imenovan od dež. komisarijata (odbora)! Ur.